

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Tisza István.

Ez a lap nem politikai organum, és ha az volna is, nem tartaná magát hivatottnak olyan ítélet mondására, melynek megalkotása valóban a történelem feladata leendő. Még arról sem lesz szó, aminek vizsgálatához pedig nagyon jogunk van, hogy a Tisza István kétszeri miniszterelnöksége az evangéliumi egyházak és ezek boldogulásának alapfeltételei: a vallásfelekezetek jogegyenlősége és a meggyőződés követésének szabadsága szempontjából nézve mennyit ért.

Am ha bármennyire távol akarjuk magunkat tartani mindentől, ami pártpolitikával vonatkozásban van, még sem tudunk közömbösöket erőltetni magunkra, mikor a nekünk, magyar kálvinistáknak mindennél drágább hazasorsának intézése ismét kiesik annak a férfinak kezéből, ki — legyünk bizalommal vagy ellen-szenvvel iránta — eltagadhatatlanul mi közülünk való, erényeiben és hibáiban magyar kálvinista s a debreczeni kollégium neveltje.

A közélet viaskodásai közepett nem mindig a legeszményibb eszközök kerülnek elő s annak, ki a közélet harcosa lenni kíván, a túlságos érzékenység fényűzését nem szabad magának megengedni. Azon sincs mit csodálkozni, ha valaki a maga terveit a köz érdekéből legjobbaknak látván, e szilárd meggyőződésében igyekszik megtalálni vagy megtartani a lehetőséget arra, hogy gondolatait meg is valósíthassa. Vagyis a közélet emberének késznek — s mennél erősebb a meggyőződése, annál készebbnek — kell lenni arra, hogy a maga meggyőződését szükség esetén olyan eszközökkel is megvédelmezze, melyeknek nem kifogástalan voltát maga is belátja.

Azok az eszközök, melyek magasabb szempontból kifogás alá eshetnek, rendszerint két-félek. Az egyik kategóriába tartoznak a sima,

szelíd, mosolygós vagy nagy hangú ígéretek, melyek abban a tudatban tétetnek, hogy beváltásukra sohasem kerül a sor s melyeknek gondolkodás nélküli félredobása következik, mikor a megvalósítás lehetősége előállana. A másik kategóriába a nyers szókimondás, a nem helyeselt kívánságoknak kíméletlen visszazoritása.

Lehet, hogy a politikában — hiszen mi nem politizálunk — ez az utóbbi mód kevésbé hasznos, mint az előbbi. De azt senki sem tagadhatja, hogy a vastagnyakúság jelzőjével ellátott kálvinista karakternek ez a megfelelőbb, ez a tetszősebb.

Azt sem mondom, hogy a mi iskoláink nevelésében a sima modorra, a társas érintkezés nagyobb nyájasságára nem lehetne nagyobb gondot fordítani, mint amennyire azzal eddig törődtünk, de bizonyos, hogyha bár kíméletlenséggel párosult egyenesség, meg a kertelő finomság között kell választani, habozás nélkül amannak adom a pálmát.

Jó volt-e, hasznos volt-e a Tisza István kormányzása — ismétlem — nem a mi feladatunk eldönteni. Szolgált-e magyar református egyházunknak olyan fejlődésére, aminő ennek a magyar haza irányában teljesített nagy szolgálatai alapján méltó, arról is gondolkodjék kiki a maga látása szerint.

Azonban azok a jellembeli nagy tulajdonságok, melyek előtt elfogulatlan ellenfelei is igaz tisztelettel hajolnak meg, elválthatatlanul csatolnak bennünket hozzá s mi tán nem is az európaszerte megbecsült fényes tehetségért, hanem a maga igazságába vetett rendületlen hitéért, a meggyőződéséhez hajthatatlan ragaszkodásért, a nyílt szókimondásért, a vállalt kötelesség fanatikus hűségű teljesítéséért ünnepeljük a magyar kálvinista típus e gyönyörű mintáját.

(nb.)

Egyház

Az úrvacsorai három kérdés.

Mottó: Próbálja meg az ember magát
I Kor. 11. 28.

A nemzet és koronás király között létesült kiegyezés következtében némileg nyugvó pontra jutott s a normális fejlődés medrébe terelődött magyar országos életnek közepette folyvást erősebbé lett az óhaj, hogy öt egyházkerületre tagozódottan vegetáló s a sokak által nem ok nélkül perhorreskált konventben is csak külsőleg, lazán egybekapcsolódó kálvinista egyházunk szerves egységbe tömöríthessék s életképessé tétessék.

E végből mielőbbi zsinattartást sürgetett református közvéleményünk. A feltámadás kardinális dogmája fölött, a 70-es években, a magyar hitvallásos lelkeknek (Révész—Filó), a német földről importált liberalizmussal, az úgynevezett „Protestáns Egylet“-ekkel (Ballagi és társai) széles mezőn megvívott csatája után senki sem gondolt arra, hogy az a zsinat egyúttal dogmatizáló zsinat is legyen. A közóhaj egyelőre csak *alkotmányozó zsinatot* sürgetett. Az előmunkálatok is csak ilyen zsinatra készültek, s az 1877 nov. 15—17-ig Budapesten tartott konvent éppen az *alkotmányozó zsinat* helye, ideje, tagjainak száma, választás módja s a tanácskozás ügyrendjének, az előkészítő bizottság által készített tervezetnek tárgyalása végett ülésezett s az 1880 szept. 15—21-én Budapesten ülésezett konvent 126. számú határozatával az *alkotmányozó zsinatnak* Debreczenben miként összejövetelét s megkezdését állapítja meg. Viszont az 1881 okt. 31-én Debreczenben, Fejes Istvánnak 2Kor. 10 4.5 alapján tartott nagytemplomi szép és erőteljes prédikációja után megkezdődő zsinat annak kijelentésével nyílik meg, hogy „a tiszántúli egyházkerület azon indítványára, hogy mielőbb *alkotmányozó zsinat* tartassék, 1877-től a konvent négy gyűlésben a kívánt előmunkálatokat elkészítette stb.“

Az előkészítés idején szükségessé vált bizottsági tárgyalások folyamán természetesen többé-kevésbé le-tompítottak, a nagy dogmák kérdése vitatása közben ki-éleződött személyes ellentétek ormózatai s mint ifjak szem- és fültanúi voltunk magunk is a különböző irányzatot követők atyafiságos, testvéries érzékölésének; annak is, hogy az ismerkedési alkalmakon szellenes pohárköszöntők humoros tónusán évődve egymással törekedtek a két elvi ellentétet képviselők között keletkezett ürt áthidalni. Azért dogmatizáló zsinatról hallani sem akart senki.

Így, bár ott volt a levegőben az egységes liturgia kérdése is, ahoz nyúlani senki nem kívánt. Az 1883-iki konvent azonban már skontroban tartja (I. 92. I. p.) s a későbbi konventek bizottságilag készítették elő a kérdés megoldását (1887. XI. 14. 1903. XII. 7. 4. p.),

de csak nem mozdul előbbre. A közóhaj már jobban-jobban sürgeti; mert a bibliai hitvallásos álláspont mindinkább hátra szorítja a volt „Protestáns Egylet“-esek utolsó mohikánjait is, sőt többeket közülök egyenesen meghódít. Így, a konvent mindig intenzivebb munkára sarkalódik s az 1904. X. 41., 44. 1905. VI. 41., XI. 11., 14. 1906. IV. 6., 16., 37. 1907. IV. 12. 1908. IV. 16. 1909. IV. 230. 1910. 12., 130. számú konventi jegyzőkönyvi pontok (a római szám a konventi gyűlés hónapját jelzi) mutatják, hogy a közóhaj nem engedi többé levétni a napirendről. Míg végre az 1911. évi április 26—29-én tartott konventi gyűlés már (107—108. jegyzőkönyvi pont) a liturgia egészére kiterjedő elaboratummal foglalkozik (ugyanott K. melléklet).

Ebben az elaboratumban kerül nyilvánosságra a liturgiai bizottság Agendás könyv szerkesztő albizottsága új fogalmazásában az úrvacsorai három kérdés, minekutána már zsinatunk 1905 december hó hatodikán tartott negyvennegyedik ülése (890. szám) részletesen foglalkozott az egységes istentiszteleti renddel s az 1908 IV. 16. konventi jegyzőkönyvi határozattal pályázat hirdettetett agendás könyvre, az 1909 IV. 230. jegyzőkönyvi határozat a pályázatot meghosszabbította s az 1910 évi 130. számú határozat szerint, a pályázat sikertelen maradván, megbízás útján Novák Lajos, Csizmadia Lajos és Nagy Károly „Agendás könyv szerkesztő albizottság“ derekasan hozzálátott a munkához.

A liturgiai bizottság keze között a három hittani kérdésből kettő lett eképpen:

„Mielőtt a szent asztalhoz járulnátok, Pál apostol intelméhez és anyaszentegyházunk folytonos gyakorlatahoz képest, néhány (tehát nem *három*) kérdést intézek hozzátok, amelyekre mindenikünk a *saját hite* és meggyőződése szerint lelkiismeretesen és hallhatóan feleljen meg.

Azt kérdelem elsőben is: Hiszitek-e, és valljátok-e, hogy ti magatokban mindenektől fogva gyarlók, esendők és bűnösök vagytok, kik a saját erőtökből Isten ítélszéke előtt meg nem állhattok és ha Isten rajtatok kegyelméből meg nem könyörül, büntetést, halált és kárhozatot érdemeltok?

Azután azt kérdelem: Hiszitek-e, valljátok-e, hogy Istennek ez a kegyelme megjelent nekünk a Jézus Krisztusban, aki az ő halála által bűnbocsánatot és örök életet szerzett mindazoknak, akik hisznek ő benne?

Végül azt kérdezem: Igéritek-e, fogadjátok-e, hogy ti e kegyelemért háládatosságból egész éltetek az Úrnak szentelitek és már e jelenlevő világban mint az ő megváltottjai, az ő dicsőségére éltek?“

Látnivaló, hogy a liturgiai bizottság hallani sem akar az eredendő bűnről, pedig ez fakasztotta fel Isten üdvényében a kegyelem forrását; s látnivaló, hogy a liturgiai bizottság, református hitünk fundamentális, harmadik, belső bástyáját, a szikla várat, eltüntette, s

helyen az isteni diadálomnak, holmi emberi ingoványos ígéret és fogadalom sátorát ütötte fel.

Magával a dolog érdemével a konvent nem foglalkozott 1912-ben, amikor a liturgiai bizottságot újra alakította (35., 78. jegyzőkönyvi szám); nem 1913-ban, mikor az egyetemes liturgiai bizottság pótló javaslatát (126. jegyzőkönyvi szám) tárgyalta s „a legközelebbi konventen való véleményes jelentéstételre a püspökökből alkotott bizottságot” kérte fel; nem 1914-ben amikor „a liturgiai bizottság püspök elnökét dr. Baltazár Dezső püspök urat” kérte fel arra, hogy a püspökökből kiküldött bizottság elnökségét elvállalva, gondoskodjék a kért véleményes jelentés oly időben való megtételéről, hogy a szóban forgó „kötött alkatrészek szövegét a konvent közelebbi ülésében véglegesen megállapíthassa”, s *Fejes István* püspök helyére az *Agendás* könyv bíráló bizottságába dr. Tüdös István püspököt választja meg (105. jegyzőkönyvi szám); sem ezen ülés 106. számú határozatával, amikor a dunamelléki egyházkerület 91—1913. jegyzőkönyvi szám alatt „figyelembevétel végett” felterjesztett vértessaljai s pesti egyházmegye véleményét az egységes liturgiára vonatkozólag, a püspökökből alakított bizottság véleményes jelentése tárgyalása során mondotta ki tárgyalandónak.

De tárgyalta némi részben érdemileg már 1915-ben akkor, midőn „a püspökök bizottságának javaslatát köszönettel tudomásul vévén, jegyzőkönyve mellékleteként kinyomatja s miután a kötött formulák egyik legfontosabbika, az úrvacsorai három kérdés szövegére nézve, igen fontos eltérés van a liturgiai bizottság és a püspökök bizottságának javaslata között, melyet *erre vagy arra való többségi szavazattal* dönteni el az elérendő cél érdekében nem kívánatos, felkéri a két bizottságot, hogy dr. Baltazár Dezső püspök elnöklete alatt közös ülést tartván, megállapodásuk eredményét terjesszék a konvent elébe”. (140/915. szám.)

Itt találkozunk a püspöki kar javaslatával, mely is a következő:

„Mielőtt a szent asztalhoz járulnátok, anyaszent-egyházunk állandó gyakorlatához képest, három kérdést intézek hozzátok, amelyre mindnyájan hitetek és meggyőződésetek szerint lelkiismeretesen és hallható szóval feleljetek meg.

Azt kérdem azért először is: Hiszitek-e, hogy az Istentől igazságban, szentségben és ártatlanságban teremtett első embernek reátok is átszállott bűne miatt ti is büntetést, halált és kárhozatot érdemelték?

Másodszor: Hiszitek-e, hogy az Isten az ő szent Fiát, az Úr Jézus Krisztust ti érettetek testben elbocsátotta s az ő egyszeri, tökéletes áldozatával a bűnnek hatalmát és a kárhozatnak erejét elvette s titeket ingyen kegyelemből a Jézus vérének érdeméért hit által megigazít?

Harmadszor: Hiszitek-e, hogy e halandó életnek

utána a Krisztus dicsőséges testéhez hasonlóan, feltámasztja Isten a ti testeiteket a porból s beviszen a lélek dicsőségébe, a szenteknek örök boldogságába.“

Látnivaló, hogy a feltámadás kardinális hitéről való vallástétel itt vissza van állítva, ellenben a liturgiai bizottság által behozott ígéret és fogadástétel elmarad.

Látnivaló, hogy csakugyan *igen fontos eltérés van a liturgiai bizottság és a püspökök bizottságának javaslata között, melyet erre vagy arra való többségi szavazattal dönteni el, az elérendő cél érdekében nem kívánatos.*

A püspöki kar eme javaslatát, — konfrontálva a liturgiai bizottság javaslatával — tárgyalta aztán 1916 május 21-én dr. Baltazár Dezső püspök elnöklete s Nagy Károly előadósága mellett a püspökök bizottsága és a liturgiaügyi bizottság; amikor is a három kérdésre nézve a következő új szövegezésű határozati javaslat ajánlatot a konventnek elfogadásra:

„Mielőtt e szent asztalhoz járulnátok, anyaszent-egyházunk állandó gyakorlatához képest három kérdést intézek hozzátok, amelyre mindnyájan hitetek és meggyőződésetek szerint lelkiismeretesen és hallható szóval feleljetek meg.

Azt kérdem először is: Hiszitek-e, hogy az Istentől igazságban, szentségben és ártatlanságban teremtett első embernek esete folytán ti magatok is mindenestől fogva gyarlók, esendők és bűnösök vagytok, kik saját erőtlökből Isten ítélőszéke előtt meg nem állhattok, sőt büntetést, halált és kárhozatot érdemelték?

Másodszor: Hiszitek-e, hogy Isten a bűnös emberen megkönyörülvén, az ő szent Fiát, az Úr Jézus Krisztust ti érettetek testben elbocsátotta, kinek egyszeri tökéletes áldozatjával a bűnnek hatalmát és a kárhozatnak erejét elvette s titeket ingyen kegyelemből a Jézus vérének érdeméért hit által megigazít?

Harmadszor: Hiszitek-e, hogy Isten, ki feltámasztotta az Úr Jézus Krisztust, általa minket is feltámaszt a halálból és halandó testünket halhatatlanságba öltöztetvén, által visz az Ő örök dicsőségébe?

S a gyülekezet tagjainak fennhangon való válasza után:

(A lelkész folytatja): Mindezeket bizonytalán elhívén, ígértek, fogadjátok-e, hogy ti e kegyelemért háládatosságból egész éltetek az Úrnak szentelitek és már e jelenlevő világban, mint az ő megváltottjai az ő dicsőségére éltek?“

Látnivaló, hogy a harmadik kérdésben itt már az Úr Jézus Krisztus feltámadásának dicsőséges tényéről is vallás tévődik a biblia és konfessióink értelmében, és hogy az ígéret és fogadástétel újra visszavevődik.

E kompromisszumos javaslat fölött keletkezett, válaszütra terelő nagy vita, a konvent 1916 május 23-án tartott ülésében, amikor kitünt, hogy bizonyos ingó nádszálként hullámzó liberalizmus kedvéért némely vi-

'ágiak egészen mellőzendőnek nyilvánították különösen a harmadik kérdést. Mire a konvent „az agendák kötött alkatrészeit a mostani előterjesztés elfogadásával az úrvacsorai kérdések kivételével véglegesen megállapítja; az úrvacsorai kérdések ügyében újabb javaslattételre az egyházkerületi főgondnokokkal kiegészített mostani püspöki bizottságot kéri fel.“ (38—1916. jkőnyvi sz.)

F. Varga Lajos.

(Folytatjuk.)

Iskola

A népiskolai „botbüntetés“-ről.

A lapok időnként írnak a népiskolai „botbüntetés“-ről. Legutóbb is elszörnyülködve kommentálták a berlini községtanács azon határozatát, mellyel felhatalmazza a tanítókat a testi fenyték használatára. Ezt persze mint „botbüntetés“-t pertraktálták.

Az ilyen újságcikkek olvasásakor a laikus közönség azt gondolhatja, hogy a tanító a tanítványait bottal, nagy vastag bottal, talán éppen bunkós vagy furkós bottal üti, agyba-főbe veri. Holott erről szó sincs, és nem is volt. Hanem igenis arról lehet és kell is beszélni, hogy a tanító az iskolai rend, esend és fegyelem érdekében egyes rakoncátlan gyermekeket, kiknek a szép szó nem elég, nem bottal, hanem *pálcaával* (nád, vagy más vékony pálcaával) meglegyintsen, tenyerébe, vagy éppen az ülő-részére esapjon.

Egyes gyermekeknél elég a legenyhébb szóbeli figyelmeztetés, vagy az egyszerű néven megszólítás, sőt a puszta ránézés is. Ezek nem is kapnak pálcabüntetést soha. Vannak azonban egyesek, akiknél ezen most felsorolt fegyelmezési eszközök teljesen hatástalanok. Az ilyeneknél tehát, végső esetben, *csak* a pálcát használ. A népiskolába járó gyermek jórésztben még érzéki életet él, tehát a testi fenyték van rá legerősebb hatással.

Van-e olyan apa, vagy anya, aki gyermekét, bármennyire szereti is, de ha okos fegyelemben akarja nevelni, hogy egyszer-másszor meg ne legyintse, kezére ne esapjon? Olvashattuk a lapokból, hogy Zita királyné is megpaskolta a kis Ottót, amikor okot szolgáltatót rá. A tanító az iskolában nemcsak tanító, hanem nevelő is, a szülék helyettese. Tehát a testi fenyték joga éppen úgy megilleti a tanítót, mint a szülőt. Azok a szülék, akik nem akarják gyermekeiket elkényeztetni, köszönettel fogadják, ha a tanító testi fenytéket is alkalmaz szófogadatlan, rakoncátlan gyermekökkel szemben.

Könnyű mellőzni a pálcát olyan iskolákban, amelyekben 40—50 tanuló van csak s különösen, ha ez a 40—50 tanuló intelligens, művelt családnak a jó gyermeke. De vidéken, hol egy-egy tanteremben nem ritka a 70—80—90 tanuló, akik különböző műveltségű, sőt

a műveltség legalacsonyabb fokán álló szülék gyermekei, ha rendet és eredményt akarunk elérni, a pálcát nem nélkülözhetjük. Nem azt értem én ez alatt, hogy naponként megpálcaázunk minden gyermeket, hanem azt, hogy azokat, kiknél a figyelmeztetés, a szépszó nem használ, kiknél a tanító türelme már teljesen ki van merítve (ez fegyelmezett iskolában csak egy kis töredék) *pálcaával is* (tehát nem bottal) büntethesse a tanító.

Józan gondolkozású magyar paraszt szülék, kik gyermekeik rossz tulajdonságait ismerik, maguk felkérnek erre a tanítót, mondván: „Ne sajnálja tőle a pálcát tanító uram. — mert hiszen tudjuk, hogy veréssel nő a gyerek“.

Most meg, a háború harmadik esztendejében, országos a panasz a gyermekek és ifjak rossz magaviselete, erkölcsi züllöttsége miatt.

Az olyan esintalan gyermek, akit szülei (helytelenül értelmezett szeretetből) testileg nem fenytének és a tanítót is elültlják aától, milyenné válik? Lesz belőle egy elkényeztetett, fitymáló, válogatós gyermek, aki nem tisztel senkit, nem fogad szót senkinek, aki az egész háznak parancsolója és zsarnoka, aki idegenek és felnőttek iránt is figyelmetlen, tiszteletlen, sőt nem ritkán arrogáns, akinek jelenléte fegyelmezett emberekre nézve kellemetlen, sőt bosszantó, aki szüleire minduntalan ségyent hoz, s közülök nem egy a javító intézetbe vagy mint „fiatalkorú bűnös“, a vádlottak padjára kerül.

Szeretném, ha azok, akik elítélik a népiskolai pálcabüntetést, csak *egy hétig* is tanítanának 70—80 létszámú iskolában. Előre megjövendölöm, hogy vagy az iskolájuk lenne rendetlen, fegyelmezetlen és bírálaton aluli, vagy pedig . . . már a második nap ok is elővonnék a pálcát.

Ok nélkül egy tanító se használja a pálcát. (Ha pedig ok nélkül használja, vagy ha visszaél vele, arra is van paragrafus.) De a pálcát, éppen a gyermekek érdekében, nem szabad kivenni a tanító kezéből. Erre jöttek rá a berliniek is. Azonban még egyszer ismétlem és hangsúlyozom, hogy „botbüntetés“-ről ne beszéljünk és ne írjunk, mert az nincs.

Törökszentmiklós.

Zeke Dániel,
református tanító.

Közélet

Temetési szertartásaink az életleirat és a stóllak.

Az elhunytak iránti kegyelet legelsőben azok tisztességes eltemetésében nyilvánul. Minden temetés tisztességes ugyan, mely az egyházi hivatalnokok szolgálatát, vagyis a tanítókántor és a lelkész szolgálatát igénybe veszi; de a temetési szertartásokban mégis vannak egyes fokozatok, melyek a temetést tisztességesebbé tehetik. Ilyen fokozatok: az ének szóval temetés, vagyis ének-

vezérrel való temetés egyszerűen, imával való temetés, ima gyászbeszéd, életírat felolvasásával és búcsúztatóval való temetés, néha a predikáció után oráció tartás is. A temetőben vagy ima, vagy síri beszéd tartás. E különféle temetési szertartási formák azért rendeltettek, hogy azok közül a gyászoló család anyagi tehetőségéhez mérten válasszanak, különbözők lévén a fungáló lelkészeket illető egy vagy más alkalommal adott stólák.

Temetések alkalmával főcél a tanítás és vigasztalás. Mindkettő el van érve halotti imák, gyászbeszéd és búcsúztatók tartásával. Mi szükség van tehát az elhunyt életíratának, illetve helyesebben mondva, rokonsági sorozatának felolvasására, az nem tanít, nem vigasztal. Népünk igaz, nagyon szereti hallani a katedrából felolvasni neveit és annyira ragaszkodik az életíratához, hogy még imás halottaknál is kívánja a rokonság felolvasását. A rokonsági sorozat elkészítése nehéz feladat, különösen az új lelkésznek. De meg, ha csak egy rokon tévedésből kimarad, lesz harag mind a papra, mind a funerátorra. Épen azért a rokonsági sorozat elkészítése és felolvasása temetések alkalmával mellőzendő. Vagy ha megmarad az életírat felolvasása, a lelkészek mentessenek fel az életírat ingyenes készítésétől.

A stólákra vonatkozólag nagyon itt az ideje, hogy szóljunk és azok emelését kérjük. Ugyanis e vérzivataros háború elmúltával nem ad az állam hadisegélyt, mi a háború utáni drágaságot enyhítse, mely eltartat még talán egy évtizedig is. E miatt a stólák emelésére okvetlenül szükség van. Meg kell tehát állapítani a különbözőképen végzett temetési lelkészi szolgálatokért a stólákat. Énekvezér részére az eddigi énekszós halottnál énekülésért 2 korona, imás halottnál énekülésért 3 korona, predikációs halottnál temetésért 4 korona lenne fizetendő.

Lelkésznek imás halottnál fungálásért háznál 4 korona, templomban 3 korona; ha életírat van háznál 5 korona, templomban 4 korona. Ima gyászbeszédrel, temetés életírat nélkül 6 korona, életíratral 7 korona. Külön a temetőben tartandó imáért 2 korona, síri beszédért 2 korona. A keresztelési stólát is fel kellene emelni 2 koronára, háznál végzett keresztelésért 3 koronára. Az esketési stólát nem emelném fel, mert ha ez fel lenne emelve, még többen lennének, kik egyházi-lag nem kelnének egybe.

Természetesen a stólák felemeléséből nem jönne be oly összeg, mely a drágaságot enyhíthetné. E végből ajánlom, hogy azon egyházakban, hol a terményfizetést átalakították pénzfizetésre, fele részben vagy legkevesebb egynegyed részben állítsassék vissza a terményfizetés. Ez már jobban enyhítené a drágaságot, mert kenyérré kevesebbet, vagy épen semmit sem kellene a lelkésznek kiadni.

Nyírbátori.

Templom és intelligencia.

Súlyos igazságokat mondott e cím alatt az író a „Debreczeni Protestáns Lap“ június 16-iki számában, de van a bajnak más forrása is.

Nagy, népes egyházközségben élek s fájó szívvel tapasztaltam, hogy az intelligencia nem jár templomba s megállapítottam, hogy ennek az az oka, mert nem kap megfelelő helyet.

Bármennyire egyenlők vagyunk is Isten előtt, és bármennyire helytelen is elvileg a társadalmi osztályokat a templomban is elkülöníteni, a tényleges különbségektől nem tekinthetünk el; s eleitől fogva megkülönböztetett helyen ültek az elüljárók, a tisztviselők és a presbíterek.

Ezen az alapon a presbiterium évekkal ezelőtt kimondta, hogy a régi rendet helyre állítja s az elüljárók számára az első padokat fentartja; a határozat jogerőre emelkedett, de nincs végrehajtva, a lelkész még kihirdetni sem meri.

A köznép nálunk korán reggel elfoglalja az öszszes ülőhelyeket, az istentisztelet kezdetén már nem lehet helyet kapni, senki sem gondoskodik az úri nép részére ülőhelyekről, minek az a következménye, hogy a fentartott helyeket szépen öltözött fiatal leányok foglalják el, az idős elüljárók pedig otthon maradnak, mert állani nem képesek, de meg ha az egyházért dolgoznak és munkálkodnak, külön helyet is érdemelnek.

Néhányszor megtettem, hogy a legutolsó padokba ültem, de bizony utóbb restelkednem kellett, hogy sem a lelkész, sem a közönség nem tiszteli meg személyemet és állásomat annyira, hogy helyről gondoskodjék számomra s nagyon ritkán megyek templomba, pedig kívánkozom oda.

Én tehát azt hiszem, hogy a lelkészek nem kevésbé hibások az intelligencia távol maradásában s tapintatos eljárással, vonzó egyházi beszédekkel mindnyájunkat a templomba gyűjthetnének.

Presbíter.

Irodalmi szemle

Harsányi István sárospataki főgimn. vallástanár, főiskolai könyvtárnok a Magyar Könyvszemle XXI—XXIV. köteteiből különnyomatként kiadta hetven lapnyi terjedelmű füzetben a sárospataki Rákóczi-könyvtárról és katalógusáról kútfők beható tanulmányozása alapján, avatott tollal írott, nagy értékű és minta kiállítású munkáját, amelyet az érdekelt körök bizonyára kellő méltánnyal fogadnak. Ára 3 korona. Szerzőt megérdemelt elismeréssel üdvözljük.

Az erdélyi református egyházkerület theologiai fakultásának értesítője az 1916—17. iskolai évről dr. Kecskeméthy István igazgató gondos szerkesztésében 28 lapnyi terjedelemmel megjelent. Tájékoztató az intézet állapotáról, működéséről, növendékeinek névsoráról, a jövő tanévre kitűzött pályakérdésekről és a szintén arra leendő beiratkozás feltételeiről, módjáról, internátusi, konviktsi kedvezményekről.

A protestáns országos árvaegylet 1916. évi működéséről szóló 26 lapnyi jelentés a szokásos tartalommal most jelent meg. Az egylet tőkéje 1.593.536-56 korona. Vagyongyarapodás 1916-ban 290.201-23 K.

A református katonák Lapja 6. számában a vezércikket Kiss Ferenc debreceni egyetemi tanár írta. Az igazság címen. Ezután dr. Pruzsinszky Pál ismerteti Kálvin jelentőségét és Szántó Menyhért hangsúlyozza a tisztaság fontosságát. Érdekes a Tárca és a Hírek rovata is.

Az imádság értelme. Írta Fosdick E. H. Fordította ifj. Victor János. Budapest, 1917. Kiadja a Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség kiadóhivatala. 254 lap, kis 8°. Ára füzve 4 K, kötve 5 K. Megrendelhető a kiadóvállalatnál Budapest, VIII., Üllői-út 16/B.

Ez a könyv egyike azoknak a magyar nyelven megjelent műveknek, amelyeket a kritika minden vonalon, így például még római katolikus részről is, elismeréssel honorált. Éppen ezért méltán következtethetünk arra, hogy mostani ismertetésünk nem annyira a könyv nagyobb kelendőségét és olvasását fogja előmozdítani, ami e sorok nélkül is biztosítva van számára, hanem néhány olyan pontra hívja fel a fordító és kiadó figyelmét, amelyek a második kiadás — talán nagyon hamar is bekövetkező — sajtó alá rendezésénél mérlegelendőeknek s talán követendőeknek fognak bizonyulni.

Megszoktuk s mivel a revideált szövegű magyar bibliában is úgy olvassuk, megtartandónak véljük az Ezékiás és Ésaiás neveket a Hezékiás (4. lap) és Ézsaiás (58, 91, 103, 111, 126, 150. és 159. ll.) helyett Az Úri imádságot mi állandóan a doxológiával mondjuk a Máté írása szerint való evangéliom nyomán; ha tehát a 228. lapon Máté 6, 7—15 van idézve, akkor legyen ott a dicsőítő záradék is annyival inkább, mivel fordító, nagyon helyesen, az idézett bibliai részeket a revideált Károli szerint közli. Helyes volna az is, ha a könyv végén fel lennének sorolva a könyvben előforduló bibliai helyek.

A napi jegyzetek végén olvasható imádságok a nagy imádkozók szívének áhítatából felmerülő gyöngy szemek; magukért ezekért is érdemes ezt a könyvet megszerezni. A szerzők nevének megnevezésénél azonban mindenütt elhagynám a szent jelzöt; egyfelől azért, mert a munka protestáns kiadvány, másfelől azért, mert mindenkit úgy kell neveznünk, amint ő nevezte magát s ha így nem tudjuk, vagy nagyon idegenszerű, akkor is alkalmazkodjunk az eredeti elnevezéshez, amennyire lehet. Így lenne: Szent Bernát (93. l.) helyett Clairvauxi Bernát, mint a 24. lapon, Szent Ágoston (28, 36, 46, 54, 59, 61, 108, 111, 127, 163, 169, 195, 196, 221. ll.) helyett Augustinus, Római Szent Kelemen (180. l.) helyett Római Kelemen, Assisi Szent Ferenc (213. l.) helyett Assisi

Ferenc, Szent Antal (253. l.) helyett Páduai Antal. Ezzel az elnevezéssel sem felekezeti érzékenységet nem sértünk, sem az elhunyt kegyesek iránt kegyetlenek nem leszünk, mivel az említett buzgó szolgatársaink maguk tiltakoznának a szent jelző ellen, ha életben volnának.

Mindezeket meg lehet változtatni úgy, hogy a fordítás az eredeti szöveghez hű marad. Lényegbe vágóbb azonban szerzőnek a 47. lapon olvasható amaz elnézése, amely szerint Saturnus gyűrűiről tesz említést, holott tudvalevő dolog, hogy a Saturnus gyűrűi 1908 elején egyszerre eltűntek. Ez az elnézés a munka értékéből nem von le, de azért mégis a célnak és igazságnak megfelelőbb lesz, ha a második kiadásban Saturnus holdjairól fog szólni a hasonlat.

Ezektől eltekintve a mű nagyon megérdemli a többszöri figyelmes átolvasást és tanulmányozást. Különösen érdeme az, hogy rengeteg sok gyakorlati példával világosítja meg a lelki élet olyan mozzanatait és jelenségeit, amelyeket e példák nélkül kevésbé tudnánk magunknak is, másoknak is megmagyarázni. Megtörténik aztán a szerzővel a hasonlatok alkalmazása folyamán az is, hogy amerikai szertelenségbe csap át, mint a 4. lapon a 14. sorban, vagy a 160. lapon az 5—7. sorokban.

Szerző állításai határozottak, szilárdak, amelyek szinte vakengedelmességre kötelezik az olvasót. Gondolatait azonban nem fűzi oly szorosra, hogy itt-ott csapásokat ne mutasson azoknak, akik e réseken elindulva, önállóan tudnak gondolkozni. A szerző ama sajátossága, hogy az önálló nézeteknek is mintegy tért enged, ellensúlyozza a könyvnek azokat a passzusait, amelyeknek valóságához legalább is a gratia irresistibilis szempontjából a cooperatio elméletével szemben nagyon is sok szó fér (v. ö. a 82. és köv. lapokat). Néhol aztán a szerző merész idézetei az abszurdumba csapnak át (p. o. a 76. lapon közölt imádság utolsó mondata). Némely részletek viszont olyanok, amelyeket nem lehet elégszer elolvasni s oly építők, oly meggyőzők, hogy lelki hasznára válnak mindenkinek, akihez hozzáférköznek. Ilyenek például a hatodik héthez írott heti jegyzetek.

Vannak egyes olyan napi jegyzetek is, amelyek annyira frappálóak, mintha varázsütés érné az olvasót s a természet világából és törvényeiből olyat idéz, aminek hatása alól nem lehet menekülni. Hogy ezek közül csak egyet idézzek, ideiktatom a harmadik hét harmadik napjára szólólag a Máté 10, 29—31-gyel kapcsolatos sorokat: „...Az értelem komoly nehézségekbe ütközik, amikor el akarja hinni, hogy Isten gondoskodik mindegyikünkéről, de a legtöbb embernél még nagyobbak a nehézségek, amelyekbe a képzelőtehetségük ütközik. Hogy képzelhetjük el, hogy ebben az óriási nagy mindenségben Istennek minden egyes dologra gondja van el egészen a lehulló verébig és

a hajunk száláig? De gondoljuk meg a gravitációnak azt a tudományos igazságát, hogy az egész föld gömbje csak úgy felemelkedik, hogy a gyermek lábujjával találkozassék, mint ahogy a labda leesik, hogy a földdel találkozassék és hogy csak a megfigyelő eszközeink durvasága akadályoz meg abban, hogy megállapítsuk és megmérjük a föld emelkedését, mellyel a játéklabda vonzó erejére felel! El tudjuk ezt képzelni? Nemde, ez elképzelhetetlen, bár nyilvánvalóan igaz? És ha az ilyen nehézkedési rendszerben egy egész bolygó megmozdul egy elejtett labda felé, nem szabad csak azért, mert gyenge a képzelőtehetségünk, elutasítanunk azt a gondolatot, hogy a személyiségek szeretetrendszerében az örökkévaló Isten is felel minden gyermekének közeledtére".

Ajánljuk e munkát olvasóink jóakarató figyelmébe.
E. K.

Különfélék

Sóhajok

szállanak mostanában még mindig a szélrózsa minden iránya felé s révedező sejtések hullámai hömpölyögnek a tar sziklához hasonló megtört szívek körül.

Honnan s miért oly sok szüle keblében és anyai család körében a képzeletszülte jelenések egész sorozata, meg az aggodalom, töprengés, csüggettség zajló árja? Holott nyilvánvaló, hogy mindent, de mindent az ösgonosz, a rút önzés tart bilincsbe verve.

Am a lelkünk mégis keresi a tömkelegből kivezető fonalat s futunk a békereményt jelképező szivárvány után. És amíg egyik oldalon azok, kiknek szemök fényénél is drágább daliás fiuk ott vérzett el a messze idegenben — sóhajtozva bánkódnak sejtők-vérők, testők-lelkők ama fele után, melyet ádáz, bős csatában szakított ki lényök egészéből a gyűlölködés gyilokja: addig a másik oldalon reménykedők sóhajszárnyakon felszállnak a magasságba, éhezve és szomjúhozva a békességet s várva a szabadság és boldogság országának eljövételét.

Hajh, ilyen ez a földi gyarló élet. Magunkban bizakodva, önfeledten tapogatózunk, tusakodunk, tökéletlenkedünk, tülekedünk, törtetünk a köznapi-ság porondján s mindeme hivalkodásunknak a vége hiábavalóság.

De, hogyha létünk rögzös útain, rendeltetésünkhöz méltóan, híven, Isten és emberek előtt való kedvességben haladnánk a cél felé: hármikor és bárhol érne is utól a kikerülhetetlen halál, boldogan térne meg lelkünk a nyugalomba, mivel készen várná az igaz küzdők pálmája.

Hadd szálljanak hát a sóhajok messze-messze, túl a rónán s halmokon, túl az Adrián és a bérceken, míglen elérnek a kesergéstől és honvágytól elepedt szívekhez, avagy az ártatlanok vérével meghintett sírhantokhoz. Ne akadályozzátok a sóhajokat! Viszont mi, ameddig még időnk van, munkáljuk e szent magyar haza javát, védjük szabadságát önzetlenül, híven, állhatatosan, hogy a mostani sóhajok terhes felhőinek elvonulása után, derült égből tündöklően s boldogítólag ragyogjon hazánkra s nemzetünkre az áldó nap mind az időknek végéig. ○

A miniszterek esküje. Hogy most egy ez idő szerint is zsidó vallású politikus lett miniszterre, a napi sajtó élénk érdeklődéssel tárgyalta, miképen is lesz az új miniszter eskütétele. Előbb külön eskü-minta szükségességéről szóltak, majd rátértek hogy ilyen nem lesz, csak a zsidó miniszter nem mondja azokat a szavakat, melyek az ő vallásos meggyőződésével nem egyeznek. Azután jött megint a tudósítás, hogy im ez a miniszter csakugyan nem úgy esküdött, mint más, mert a miniszteri eskü szövegében az van ugyan: „az élő Istenre, a Boldogságos Szűz Máriára és minden Szentekre”, — de ez a miniszter megállott ott, hogy: „az élő Istenre” és nem esküdött sem Szűz Máriára, sem a Szentekre. Olyan nagy nyomatókkal emlegeti a napi sajtó ez új miniszter esküvés módjának különlegességét, hogy még egyik protestáns lap társunk is felteszi a kérdést: hát a protestáns miniszterek hogyan esküsznek? — A feleletet megtalálni az 1791-i XXVI. t.-cikk 9. §-ában, amely szerint: *Evangelici a depositione juramenti decretalis, quoad clausulam (beatam virginem Mariam, sanctos et electos Dei) immunes declarantur.* Tehát az evangélikus vallásokon levők nem tartoznak az eskü clausuláját, a boldogságos Szűz Máriáról és a Szentekről, meg választottakról mondani. Hál' Istennek volt már Magyarországnak elég sok evangélikus konfessziójú minisztere és így nem először volt aktuális, hogy az eskü mintából a boldogságos szűzről és a szentekről szóló rész elhallgattassék. Sőt nyilván most sem egyedül a zsidó miniszter hallgatott ezen szavaknál. Vagy azt hiszik t. laptársaink, hogy Mezőssy, a református egyházkerületi tanácsbíró és Gratz, az evangélikus pap fia nem ismerik egyházunknak s egyházunk tagjainak jogait?

Még egyszer Vázsonyi. A mi egyházunk, melyben nincs rendiség, mely valóságos népegyház és mely Magyarországon mindent megelőzve, rég megvalósította a *(nőkre is kiterjedő)* általános választójogot, rokonszenvvel nézheti a demokratikus törekvések előhaladását. Jól eshetik látnunk például azt is, ha miniszteri székbe olyan valaki kerül, kit oda nem családjának előkelősége emelt. Az összesen tíz miniszter közül a mostani Kormányban van öt gróf (a Tisza

kormányban volt egy gróf, három báró) és két más történelmi nevet viselő (a Tisza kormányban volt három). Polgári származású miniszter eszerint három van, kik közül egy a Tisza kormányból maradt örökségül. A másik kettő közül is azonban csak az egyiket veszik észre demokrata ujságjaink, bájos részletességgel tárgyalván, mint érkezett automobiljában, mint fogadta a portás köszöntését, mit mondott az ujságíróknak és mint tréfálkozott az Excellenc címzéssel. Aztán, hogy milyen kitűnő ember a Weiszfeld bácsi, hogy ilyen derék fiút nevelt a hazának. A másik polgári származású miniszter úgy eltűnik a demokrata sajtóban, mintha csak herceg Eszterházy volna. Pedig a *Gratz* Gusztáv pályája — ha népszerűségtől nem csillog-ragyog is — úgy a tudományos munkásság eredményeit, mint a gyakorlati érvényesülést illetően ugyancsak figyelmet érdemel. Aki 25 éves korában szerkesztője egy kétségkívül nagyszúlyúvá lett tudományos folyóiratnak s 42 éves korában miniszter, mikor előbb már a Gyáripárosok Szövetségének igazgatója s külügyminiszteri osztályfőnök volt, rászolgált volna a demokrata sajtó érdeklődésére, melynek maga is nagy szolgálatot teljesített munkása volt. Vagy a kolozsvári lutheránus pap még az arisztokráciához számít és a demokrácia csak a pesti zsidó tanítónál kezdődik?...

Dr. Bartók György kolozsvári theol. tanár a kolozsvári tudományegyetem bölcsészeti karára rendes professzorul neveztetett ki. Szívvel örvendünk e kinevezésnek azért is, hogy tudományos hűvételében szerzett érdemeket ért a méltó elismerés, azért is, hogy a tudós férfiú erdélyi református hittestvéreink köréből való. Ad multos annos.

Uj bölcsészeti tudorok. Lelkeszi státusunknak egyre több-több tagja szerzi meg a bölcsészeti doktori tudományos fokozatot. Legújabbán Sebestyén Jenő budapesti vallástanárt és Vass Vince komáromi püspöki titkárt avatták fel a budapesti m. kir. tudományegyetemen doktorokul a filozófiából. A theologiai irodalmunkban ismert nevű két tudóst ez alkalmából őszinte szívvel köszöntjük.

Tanárválasztás. A szatmárnémeti református felső leány- és kereskedelmi iskola igazgatótanácsa Borsy István okleveles középiskolai tanárt, a szatmári református főgimnázium helyettes tanárát, az intézet rendes tanárává választotta meg. A megválasztott tanár gimnáziumi tanulmányait és egyetemi tanulmányait egyrészt a debreczeni református főiskolában végezte.

Adományok a debreczeni református Diakonissza-Otthon és Kórház számára: Ökröss M. 2 K, Takács Zsigmond 10 K, özv. gróf Degenfeld Gusztávné 350 K, Derecskei-vallásos összejövetel perselypénze 32 K, N. N. 40 K, özv. Héder Istvánné 15 K, F. Varga

Lajos 150 K, Szakács Bálintné 470 K, Református egyház Derezen 20 K, Inczedy Márton 20 K, Debreczeni Testvér Egyesület perselypénze 59 K, Pécsy B. sütemény, gyümölcs, Boros I. ételkészítő, Tóth I. ételkészítő, Lorántffy Zs. egyesület Csúza tarhonya, Malmos Gy. gyümölcs, Vadon Béla 1 zsák burgonya, hagyma stb., Gulyás Károlyné gyümölcs, párna, edények. Biblia olvasókör 3 pad, evőeszközök. Az Úr áldása legyen a nemes szívű adakozókon!

Lelkészwálasztás más egyházkerületben. Székes, a marosi traktusba tartozó egyházköztség a május 29. tartott választás alkalmával *Polonkai* Tivadar biharcordai segédlelkészt választotta meg lelkészévé. Gratulálunk.

Istentisztelet nagyothallók számára. Ez év nagy-péntekjén Bécsben az Evang. Zentralverein für innere Mission egyik, 30 hallgatóra berendezett termében élénk érdeklődés és nagy lelki épülés mellett úrvacsorával egybekötött istentisztelet volt azok számára, akik nehézhallásuk miatt már évek óta nem látogatták az Úr hajlékát. A jelen voltak nagy örömmel örvendeztek lelki szomszúságuk kielégítésén.

A hadiárvák létszáma folyó évi márc. 31-én 97,972 volt, ezeknek 98,70%-a családi körben van elhelyezve olyanformán, hogy 94,22% az édesanyjánál van, aki hadisegélyben részesül.

Kegyes hagyományok mindég példaadó és követésre méltó tények. Ilyenekről értesülünk a nagykorúsi református egyház köréből, amelynek részére Cs. Kiss József nagybirtokos igen értékes szép házat, harmincyole holdnyi szántóföldet és kétezer korona készpénzt hagyott elemi iskolai és tanítóképző intézeti célra. A pápai főiskolának pedig Mórocz Kálmán, veszprémi egyházmegyei emeritus gondnok „Tárczy Lajos alapítvány” címén kezelendő tízezer korona tőkét hagyományozott szegénysorsú, jó előmenetelű tanulók támogatására. Hasonlatosan szép cselekedet a Csik Dániel főgimnáziumi tanár és neje Szabó Ilona ezer koronás adománya a sárospataki főiskola tápintézete javára, mint szintén az a több rendbeli kisebb-nagyobb összegű adomány, amelyet ugyancsak a sárospataki főiskola internátusi és fenntartási alapjára százan meg ezren szünetlenül áldoznak.

A mezőtúri Református Diákotthonban 25—30 hely van üresedésben. Ellátási díj 800, 600, 500 korona; szegény sorsú jó tanulók számára vannak kedvezményesebb helyek is. Felvételért folyamodók kérvényeiket június 20-ig iskolai és községi bizonyítvánnyal igazgatótanácsához intézve dr. Mezey Sándor vezetőtanár címére küldjék.

Késlekedések a segélyek kiosztása körül. A különböző segélyek szétküldését nagyon hátráltatja az az eljárás, melynélfogva a jogosultság megállapítása céljából beküldendő kimutatások kellő idejére nem érkeznek meg s igen sokan nem a megjelölt hivatalhoz (esperesi hivatal), hanem közvetlenül a főtiszteletű püspök úrhoz küldetnek el. Sürgető kérelmek, külön kérvényezések kerülnek fel az esperesi hivatal kikerülésével, holott a kérvényeket egybegyűjtésre az esperesi hivatal várja.

Különösen késelem történt az 500 K kölesön ügye körül. Június 15-re volt bekérve a kimutatás, ki, mekkora összegig kívánja a kölesönt igénybe venni, s négy egyházmegyéből még mindig késnek a kimutatások. Nagyon kívánatos, hogy az egyházak, a lelkészi hivatalok szorosán alkalmazkodnának ahhoz a szabályszerű eljárás-hoz, hogy kérvényeiket már csak a nélkülözhetlen esperesi vélemény csatolására céljából is soha se terjeszteniék fel közvetlenül a főtiszteletű püspök úrhoz, hanem az esperesi hivatal útján küldenék azt fel, mert végtére is a legtöbbszor ide kell azt véleményezésre visszajuttatni. A nyugták, kimutatások s ezekkel kapcsolatos iratok pedig ne elkésve, hanem a kitűzött határidőre küldetessenek el a megjelölt helyre. Míg ez mind nem így történik: addig sok panaszra van okuk és joguk azoknak, akik pontosak tudnak lenni.

A debreczeni tudományegyetem református hit-tudományi karának doktori szabályzata királyi legfelsőbb jóváhagyással és megerősítéssel érvényre jutott.

Kérelem. Az egyházkerületi különféle nyomtatványok árát állandó gyakorlat szerint eddig minden egyházmegye a maga pénztárnokával szedette össze, s a pénz egy összegben jutott el az egyházkerületi pénztárhoz, közelebbről azonban bizonyára félreértésen alapuló tévedés következtében több egyház közvetlenül kezdi ezeket a tartozásokat az egyházkerületi pénztárhoz küldeni. Ennek következtében az egyházkerületi pénztári hivatal ezen az úton kéri az egyházakat, hogy ne küldjék hozzá közvetlenül semmikor sem a nyomtatványok árát, mert az ilyen kezelés évenként több ezerrel megnövelné a naplótételek számát. Egyébként ezúttal a még ide érkező ilyen nemű küldeményt nem veheti át a postától, hanem visszajuttatja a feladó egyházhoz.

A szatmári református tanítónőképző I. oszt.-ba való felvételért augusztus hó 15-ig folyamodhatnak az iskola igazgatóságához: éptestű, jó zenei hallású s jó bizonyítvánnyal rendelkező, 14. évüket betöltött vagy ennél legfeljebb egy félévvel fiatalabb növendékek. A folyamodványhoz csatolandók: 1. iskolai bizonyítvány a 4-ik polgári stb. iskolai osztályról; 2. orvosi; 3. születési; 4. illetőségi bizonyítvány. Felvétel augusztus hó 15-től 25-ig; végleges felvétele azonban a szeptember hó első napjaiban tartandó zenei hallásra vonatkozó vizsgálat sikere — Az igazgató felvételtől szóló értesítése után a növendék 36 K-t fizet az iskola pénztárába, mint a tandíj egy részét, mely összeget az iskola a zenei vizsgálat nem sikerülése esetén visszatéríti.

Szerkesztői üzenetek.

Érdeklődő. Az eddig kibocsátott rendeletek és pótlórendeletek szerint *ruhabetérségi segélyben* részesülnek azok a lelkészek a) akik korpótlékok tényleges élvezetében vannak; b) akiknek egyházi részről élvezett jövedelme 3000 koronán felül van; ezenkívül minden

segédlelkész. Ruhabetérségi segélyt tehát ez idő szerint nem kapnak azok, akiknek korpótlékuk nincs és 3000 koronán felül van az egyházi forrásból eredő jövedelmük. — *Családi pótlékot* ez idő szerint minden családtaggal bíró lelkész és segédlelkész kap. — A segélyezendőkről kiállítandó ívek adatainak gyűjtése folyamatban van. A püspöki hivatalban óriási munkát végeznek e tárgyban s ezt az odaadó ernyedetlen munkát, valamint a végeredményt is nem a szakadatlan kérdezősködés, hanem a kívánt adatok *pontos és gyors* beküldése segíti elő.

Tartalom: (nb.), Tisza István. — Egyház: F. Varga Lajos, Az úrvacsorai három kérdés. — Iskola: Zeke Dániel, A népiskolai „botbűntetés”-ről. — Nyírbátori, Temetési szertartásaink az életirat és a stóla. — Presbiter, Templom és intelligencia. — Irodalmi szemle. — Különlélek. — Szerkesztői üzenetek. — Hivatalos Értesítő 24—25. szám.

Pályázat.

A bihari református egyház presbitériuma pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett kántortanítói állásra. Javadalom: a) Szétválaszt-hatatlan fizetés: 1. Kézpénzfizetés az egyház pénztárából 95 korona. 2. 2911 liter kétszeres búza a 15 fillér = 436 kor. 65 fillér. 3. 3 és fél öl tűzifa a 40 kor. = 140 kor. 4. A bihari 218. sz. betétben 966. hrsz. a. foglalt 19 kat. hold és 766 négyszögöl szántó föld haszonélvezete, átlagos jövedelme holdanként 20 kor. = 390 kor. b) Tanítói fizetés: 5. Búzajárandóság 60 gyermek után (egy gyermektől 15 liter) 900 liter a 10 fillér = 90 kor. Tandíjpénz 60 gyermek után 110 kor. 7. Minden tanítványtól egy darab csirke, darabja 80 fill, 60 tanítvány után 48 kor. 8. Ismétlőiskolások tanításáért a községi pénztárból 50 kor. c) Kántori fizetés: 10. Temetési stóla (prédikációs és imás 2 korona, énekszós 1 kor. 40 fill.) átlag 100 kor. 11. Természetbeni lakás kerttel, a szükséges melléképületekkel. Az összes kézpénzjavadalom 1459 kor. 65 fill. Az 1-, 2-, 3-, 5-, 6- és 7-ik pont alatt foglalt járandóságok az egyház pénztárából kézpénzben fizettetnek ki évnegyedes előleges részletekben. A természetbeni járandóságok kézpénzre való megváltása az 1920. évig érvényes. Az állam 752 kor. fizetést egészít ki. A föld után járó adókat az egyház fizeti. Kötelesség: A III—VI. elemi osztályba és az ismétlőiskolába járó fiúgyermekeknek a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerinti tanítása, temetések és istentiszteletek alkalmával a kántori teendők teljesítése, kánónikus órákon a lelkész akadályoztatása esetén istentisztelet végzése; a presbitérium által megállapított díjért a legátus ellátása.

A pályázatok beadásának határideje 1917 június 30. Csak református férfitanítók pályázhatnak. Személyes megjelenés és kántori próba kívánatos. A próbára jelentkezők útiköltségét az egyház megtéríti. A választás július 5-én lesz, próbára jelentkezőknek e napra eljövetele ajánlható. Pályázatok kellően felszerelve a bihari református lelkészi hivatal címére küldendők. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Pályázat

helyettes tornatanári állásra

A szatmárnémeti református főgimnázium igazgató tanácsa pályázatot hirdet helyettes tornatanári állásra, mely elfoglalandó 1917 szept. 1-én, s mely rövid idő alatt rendes tanári állássá szerveztetik.

Az állás javadalma 1600 K s ezen kívül a játékdélutánok vezetéséért 300 K.

Pályázhatnak a tornatanításra képesített protestáns, első sorban református vallású egyének.

A pályázatok a vallást, életkort, végzett tanulmányokat, képesítést, testi épséget, esetleges eddigi szolgálataikat, családi állapotot igazoló okiratokkal felszerelve 1917 július 10-ig a szatmárnémeti református főgimnázium igazgatóságához kell beküldeni.

Szatmárnémeti, 1917 június 14-én.

Kölcsey János,

igazgató tanács elnök.

Pályázat.

A miskolci református felső leányiskolánál és leánygimnáziumnál pályázat hirdetik:

1. egy német-francia, vagy magyar-francia, 2. egy latin-német, esetleg magyar-latin, 3. egy mennyiségtan-természettan szakos tanári állásra. Ez állások közül az 1. alatti francia szakos tanári állás, ha megfelelő teljes képesítésű pályázó jelentkezik, rendes tanárral töltetik be, akinek fizetése, lakáspénze és korpótléka állami fizetékiegészítéssel együtt teljesen ugyanannyi lesz, mint a hasonló szolgálati idejű állami felső leányiskolai tanároké. A 2. és 3. alatti állások helyettes tanárokkal töltetnek be, akiknek javadalma 2000 (Kétezer) korona lesz, havi előleges részletekben.

Pályázhatnak protestáns vallású tanárok és tanárjelöltek, férfiak és nők egyaránt. Nőpályázók az intézettel kapcsolatos internátusban is alkalmazást nyernek s 1600 (Ezerhatszáz) korona fizetést, lakást és ellátást élveznek. — Megfelelő

működés után a megválasztottak állandósításukat remélhetik. A megválasztottak az állam által folyósított háborús segélyeket is élvezik. Az állások szeptember 1-én elfoglalandók. A kellően felszerelt kérvények augusztus hó 5-ig az iskola igazgatóságához küldendők.

Miskolcz, 1917 június 15.

Az igazgatóság.

Pályázat.

A vasmegyeri református helyettes kántortanítói állásra július tizenötödiki határidővel pályázat hirdetik.

Javadalom: Ezer korona havi előleges részletekben; stóla és lakás. Mellékjövedelem: három-négyszáz korona.

Kötelesség: az összes tanítói s kántori teendők végzése.

A megválasztás az 1917—18-iki iskolai év tartamára szól.

Az állás szeptember elsején haladéktalanul elfoglalandó.

Vasmegeyer, Szabolcs megye, u. p. helyben.

1—2

Református iskolaszék.

Már megjelent!

Páhy József gyakorló lelkész, jelenleg tartalékos es. és kir. református táborigazgató lelkész

„A gyakorlati lelkigondozás körvonalai a gyülekezeti élet fontosabb területein“

című munkája. A műről felesleges többlet mondanunk, mint azt, hogy ennek kiadását a nemrég elhunyt b. e. **Novák Lajos**, sárospataki gyakorlati theol. tanár, aki a munkát kéziratban átolvasta, — a legmelegebben ajánlotta.

A tiszta jövedelem egyrésze a sárospataki főiskola javára fordítatik.

Ára füzve K 4·80, kötve K 7·20.

„Erős várunk nekünk az Isten“.

Emlékfüzet és Utmutató a reformáció négyszázados évfordulóján az iskolákban tartandó ünnepélyekre.

Összeállították: **Szeghalmi Gyula** tanító és **Tóth József** körösladányi lelkész.

Vizsgai jutalomkönyvül is alkalmazható.

Egyes példány ára 64 fillér.

Tömegesen: 10 drbnál per 62 fillér, 25 drbnál 60 fillér, 50 drbnál 58 fillér, 100 drbnál 56 fillér.

Megrendelhetők a kiadóknál:

Hofmann és Kronovitz

könyvkiadóhivatalában

Debreczen, Ferenc József-ut (Piac-utca) 49. szám.

HIVATALOS ÉRTESÍTŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3659—1917. sz.

3683—1917.

Valamennyi közép- és felsőfokú iskola tekintetes Igazgatóságának.

A vallás- és közokt. miniszter úrnak folyó évi május hó 24-én 69142. szám alatt kelt s a közvetlen főhatósága alá tartozó intézetek Igazgatóihoz és felügyelő hatóságaihoz intézett rendelete másolatát tudomásul vétel végett alább közlöm.

Tisztelettel vagyok

Debreczen, 1917. évi június hó 4.

Kiss Ferenc,
püspök h.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

69,142—1917. szám.

VI/a.

Valamennyi állami és államilag segélyezett községi felső nép- és polgári iskola tek. igazgatóságának.

Felhívom az igazgatóságot, hogy jövőben a hivatalos felterjesztések külzetét a vonatkozási számokon kívül a felterjesztés tárgyának csak néhány szóba foglalt tömör és szabatos jelzésével is mindenkor lássa el. Budapest, 1917. évi május hó 24.

A miniszter rendeletéből:

Neményi,
miniszteri tanácsos.

2987—1917.

A tiszántúli református egyházkerület nagytiszteletű Esperesi Karához.

Nagytiszteletű Esperes úr!

A báró Sina Simon-féle volt népiskolai tanítók segélyezésére rendelt alapítványnál több egyenkint 200 koronás hely lévén üresedésben, felkérem a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó év 5462. szám alatt kelt leirata alapján Nagytiszteletűségedet s általa az egyházmegyéje lelkészeit, hogy ezen körülményt közhírré tenni s az esetleges jelentkezők kellően felszerelt kérelmeit hozzám július hó 5-ig felterjeszteni sziveskedjenek.

Atyafiságos szeretettel vagyok

Debreczen, 1917. évi június hó 15.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Körlevél

a kebelbeli egyházmegyék nagytiszteletű Espereseihez s minden egyházközség lelkészéhez.

Tudomásul vétel és miheztartás végett közlöm egyházkerületi közgyűlésünk 280—1917. sz. alatt hozott határozatát.

Debreczen, 1917 június 12.

Atyafiságos szeretettel.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A békésbánati egyházmegye 35—1917. sz. a. „Tanítók Lapja”-nak kötelező megrendelése és e lapban a pályázatok kötelező közzététele tárgyában a következő határozatot hozta: Egyházmegyei közgyűlésünk elkötelezi az iskolát fenntartó egyházat, hogy a vonatkozó egyházkerületi határozatok értelmében minden tanítói pályázatot hirdessenek meg a „Tanítók Lapja”-ban; a lapra fizessen elő és a kiadást, mint rendes évi terhet állítsák be az egyház költségvetésébe, ha a beírási díjakból e szükséglet fedezetet nem talál. Jelen határozata felterjesztésére felkéri az egyházkerületet, járjon közbe, hogy adósegélyes egyházaink ebbeli szükségletét utólagosan is ismerje el az egyetemes konvent. Felkéri továbbá az egyházkerületet, méltóztassék vonatkozó határozatait olyan értelemben módosítani, hogy iskolát fent nem tartó egyházaink a „Tanítók Lapja”-ra előfizetésre nem köteleztesse. Ugyanezen ügyben Dobó Sándor szerkesztő a püspök úrnak javasolja, hogy a szegény egyházak mentessenek fel lapja járatása és a hirdetési kötelezettség alól, de az ehhez szükséges felmentvényt az egyházmegyék espereseinek javaslata alapján a szerkesztő tudomásával a Püspök úr vagy az ő megbízottja adja meg s ne az egyházak maguk állapítsák meg azt, hogy az előfizetésre és hirdetések díjazására képtelenek. A felmentés hiányában a kötelezettség mindkét irányban álljon fenn.

Egyházkerületi közgyűlésünk a Tanítók Lapja megrendelése tárgyában kimondja, hogy a Tanítók Lapját minden iskolafenntartó egyház járatni köteles. 2. A hirdetési kötelezettséget a 40. és 273—1910. sz. egyházkerületi határozatra és a Népisk. Szer. 117. §-ára tekintettel kérdésen felül állónak tartja. 3. A nagyon szegény iskola-fenntartó egyházak mindkét irányú kötelezettség alól felmentését püspök úr állapítja meg. 4. Hogy az adósegélyes egyházak ebbeli szükségletének elismerésére az egyetemes konvent lépéseket tesz.

Egyúttal a Tanítók Lapja szerkesztőségének figyelmébe ajánlja, hogy a felekezeti tanítók jogviszonyainak kétségtelenül nagyfontosságú rendezésére vonatkozó cikkek mellett minél nagyobb teret juttasson lapjában a nevelés tudományok körébe vágó szorosabb értelemben vett tanügyi (didaktikai, methodikai) cikkeknek,

Pályázati hirdetés.

A büdszentmihályi református presbiterium III. sz. tanítói állására pályázatot hirdet.

Javadalom: 1. Egyezerkettőszáznegyven korona az egyház pénztárából havonként előre fizetve. 2. Természetbeni lakás. 3. Államtól fizetékiegészítés az 1913. évi XVI. t.-c. értelmében.

Kötelesség: 1. Presbiterium által kijelölt osztály, esetleg osztályok vezetése. 2. Lelkész és kántor akadályoztatása esetén azok helyettesítése.

Pályázatok folyó évi július hó 12-ig adandók be. Állás folyó év szept. 1-re elfoglalandó. Büdszentmihály, 1917 június 15.

Bálint István,
református lelkész.

KÖNYVUJSÁG

Tanulmányok, bírálatok és ismertetések a magyar és külföldi irodalom köréből.

Szerkesztik CZEGLÉDY SÁNDOR pápai ref. theol. akad. tanár; Lic. FIZÉLY ÖDÖN, aranyosmaróti ev. lelkész és SZIMONIDESZ LAJOS, nagybörzsönyi ev. lelkész.

Megjelenik

július és augusztus hónapok kivételével minden hó 15-én és 30-án.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 10 KORONA

Kiadja: Scholtz Testvérek könyvkereskedése Budapest, IX., Ferencz-körut 19., ahonnan bármely egyházi vagy világi irodalmi termék beszerezhető. Gondos kiszolgálás, előnyös feltételek.

Rövid idő alatt megjelenik!!

EMLÉKALBUM

a reformáció 400 éves évfordulójára.
Baltazár, Kenessey, Németh, Petri és Tüdös

püspökök és az egyházkerületi főgondnokok cikke, életrajza, színnyomatú arcképe, Kálvin élete, A reformáció története, Versek, A reformáció évszázados jubileuma, Tábori lelkészek harctéri levelei stb. ↔

Ára a vaskos kötetnek, melynek címlapját Luther és Kálvin dombornyomású képe díszíti 6 kor.

Minden 10 példányra 1 ingyenpéldánnyal szolgálunk. Minden eladott példány után ↔↔↔ 1 korona a Kálvineumot illeti. ↔↔↔

MEGRENDELHETŐ:

Hegedüs és Sándor könyvkiadóhivatalában
Debreczen.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbagazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földmívelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

A 400-ik évfordulóra!!

Két beszéd

utóimakkal, a négyszázados évfordulóra.

Irta: Paulik János ev. lelkész.

Ára 60 fillér.

Öt prédikáció.

Elmondták: Dr. Kecskeméty I., dr. Kenessey B., dr. Ravasz L., dr. Révész I. és Nagy Károly.

Ára 2 K 20 fillér.

„Erős várunk”

Emlékfüzet az évfordulóra, az iskolákban tartandó emlékünnepek teljes programjával.

Ára 64 fillér.

Emlékalbum

a reformáció 400 éves évfordulójára. A jelenlegi püspök és főgondnok urak cikkeivel és színnyomatú arcképével.

Ára 6 korona.

(Ez a munka sajtó alatt van, előjegyzést elfogadok.)

Kaphatók:

Kókai Lajosnál

Budapest, IV., Kamermayer Károly-u. 3.

Portóra a bolti ár 10%-a is beküldendő.